

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА**

Навчально-науковий юридичний інститут

Кафедра цивільного права

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

**ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ В ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ
УКРАЇНИ**

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський)

Освітньо-професійна програма Право

Спеціальність D8 Право

Галузь знань D Бізнес, адміністрування та право

Затверджено на засіданні кафедри
цивільного права
Протокол №1 від 26 серпня 2025 р.

м. Івано-Франківськ – 2025

1. Загальна інформація	
Назва дисципліни	Відповідальність в цивільному праві України
Викладач (-і)	Банасевич Ірина Іванівна, доцент, к.ю.н., доцент кафедри цивільного права
Контактний телефон викладача	Банасевич Ірина Іванівна (0342) 596130
Е-mail викладача	iryna.banasevych@cnu.edu.ua
Формат дисципліни	очний
Обсяг дисципліни	3 кредити ЄКТС, 90 годин
Посилання на сайт дистанційного навчання	https://d-learn.pnu.edu.ua/ При вивченні навчальної дисципліни можуть використовуватися можливості платформ Google Classroom, Google Meet, Zoom та ін.
Консультації	Консультації проводяться відповідно до Графіку індивідуальних занять зі здобувачами вищої освіти, розміщеному на інформаційному стенді та сайті кафедри https://kcp.pnu.edu.ua/інформація-щодо-навчального-процесу/ Також можливі консультації шляхом листування через електронну пошту
2. Анотація до навчальної дисципліни	
<p>Предметом вивчення навчальної дисципліни є основні принципи, доктринальні засади, правові джерела, окремі поняття, терміни, визначення, дефініції, юридичні категорії інституту цивільно-правової відповідальності, а також правозастовна практика.</p> <p>Програма навчальної дисципліни складається з таких <u>змістових модулів</u>:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Загальна характеристика вчення про цивільно-правову відповідальність. 2. Види цивільно-правової відповідальності. 3. Форми цивільно-правової відповідальності. 	
3. Мета та цілі навчальної дисципліни	
<p><u>Метою</u> вивчення навчальної дисципліни є формування і розвиток у здобувачів їх професійної компетенції у галузі цивільного права, спрямованої на отримання необхідного обсягу теоретичних знань щодо підстав, умов цивільно-правової відповідальності, її видів та форм, а також практичних навиків правозастосування норм про цивільно-правову відповідальність у договірних та недоговірних відносинах.</p> <p><u>Основними цілями</u> вивчення дисципліни є набуття здобувачами знань та розуміння змісту норм цивільного законодавства про цивільно-правову відповідальність, формування умінь та навичок щодо самостійного розв'язання практичних проблем, які виникають у процесі реалізації охоронної функції цивільного права, визначення видів юридичної відповідальності та набуття практичних навиків правильного застосування норм чинного законодавства у цій сфері на практиці.</p>	
4. Програмні компетентності та результати навчання	
<p><u>Загальні компетентності:</u></p> <p>ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності. ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p> <p><u>Фахові компетентності:</u></p> <p>СК7. Здатність застосовувати норми цивільного права та інститут цивільно-правової відповідальності. СК8. Здатність застосовувати правові принципи та доктрини. СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти. СК12. Здатність аналізувати правові проблеми та обґрунтовувати правові позиції. СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ. СК15. Здатність до самостійної підготовки проектів актів правозастосування.</p>	

СК16. Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення

Програмні результати навчання:

ПРН 5. Давати короткий правовий висновок щодо окремих практичних обставин з достатньою обґрунтованістю.

ПРН 6. Оцінювати недоліки і переваги певних правових аргументів, аналізуючи відому проблему.

ПРН 19. Пояснювати природу та зміст основних правових явищ і процесів.

ПРН 21. Готувати проекти необхідних актів застосування права відповідно до правового висновку зробленого у різних правових ситуаціях.

ПРН 22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях

5. Організація навчання

Обсяг навчальної дисципліни

Вид заняття	Загальна кількість годин
лекції	12
семінарські заняття / практичні / лабораторні	18
самостійна робота	60

Ознаки навчальної дисципліни

Семестр	Спеціальність	Курс (рік навчання)	Обов'язкова/ вибіркова
4	D8 Право	2	вибіркова

Тематика навчальної дисципліни

Тема	кількість год.		
	лекції	заняття	сам. роб.

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика вчення про цивільно-правову відповідальність

Тема 1. Інститут відповідальності у системі цивільного права України: загальна характеристика	2	2	6
Тема 2. Підстави та умови цивільно-правової відповідальності	2	4	4
Тема 3. Співвідношення понять «цивільно-правова відповідальність» і «захист цивільних прав»	-	-	6
Тема 4. Міри оперативного впливу на правопорушника цивільному праві України	-	2	6

Змістовий модуль 2. Види цивільно-правової відповідальності

Тема 5. Загальна характеристика видів цивільно-правової відповідальності	2	-	6
Тема 6. Відповідальність за порушення договірних зобов'язань	2	2	4
Тема 7. Цивільно-правова відповідальність в недоговірних зобов'язаннях	2	2	4

Змістовий модуль 3. Форми цивільно-правової відповідальності

Тема 8. Загальна характеристика форм цивільно-правової відповідальності	2	-	6
Тема 9. Відшкодування збитків як форма цивільно-правової відповідальності	-	2	6
Тема 10. Відшкодування моральної шкоди як форма цивільно-правової відповідальності	-	2	6
Тема 11. Неустойка як форма цивільно-правової відповідальності	-	2	6

6. Система оцінювання навчальної дисципліни

Загальна система оцінювання навчальної дисципліни	Визначається Порядком організації та проведення оцінювання успішності здобувачів вищої освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, введеним в дію наказом ректора Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника від 19 травня 2023 р. № , а також Методичними рекомендаціями до порядку оцінювання успішності здобувачів вищої освіти у навчально-науковому юридичному інституті (далі - МРПОУ), затвердженими Вченою радою навчально-наукового юридичного інституту Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника, протокол №13 від 27 червня 2024
Вимоги до письмових робіт	Передбачається виконання однієї письмової модульної контрольної роботи (абз.2 пп. 3.1.3.1 МРПОУ). Робота виконується на 9-му семінарському занятті та охоплює усі змістові модулі. Зміст питань, форма та структура завдань визначається керівником навчальної дисципліни та затверджується на засіданні відповідної кафедри (пп. 3.1.3.2 МРПОУ). На письмову контрольну вноситься 1 теоретичне і 1 практичне завдання, які оцінюються по 10 балів кожне та 15 тестових питань, кожне з яких оцінюється у 10 балів. Максимальна кількість балів за письмову роботу – 50 (пп. 2.6.1 МРПОУ).
Семінарські заняття	Завдання для семінарських занять визначені у методичних вказівках, що розміщені на сайті кафедри https://kcp.pnu.edu.ua/navchalno-metodychni-materialy/ , а також в системі дистанційного навчання. Максимальна кількість балів за семінарські – 45 (пп. 2.6.1–2.6.2 МРПОУ).
Умови допуску до підсумкового контролю	Здобувачу освіти виставляється залік за умови виконання всіх видів робіт, передбачених навчальною програмою. Наявність хоча б одного пропущеного і невідпрацьованого семінарського заняття є підставою для не виставлення заліку (пп. 3.2.2 МРПОУ).
Підсумковий контроль	Залік. Підсумковий бал складається з суми підсумкового балу за семінарські заняття (максимально 45 балів), балу за підсумкову модульну контрольну роботу (максимально 50 балів) та балу за самостійну роботу (максимально 5 балів, пп. 2.6.3 МРПОУ). Бал за індивідуальну роботу та/або участь у науковій роботі (максимально 10 балів) є додатковим балом, який додається до підсумкового семестрового балу (пп. 2.6.1 МРПОУ). Підсумковий бал становить максимально 100 балів (пп. 2.6.1–2.6.3 МРПОУ). Перескладання семестрового заліку проводиться окремою парою в письмовій формі за графіком, затвердженим директором Інституту, здобувачами, які одержали після виставлення заліку «не зараховано» (нижче 50 балів), а також мали на день виставлення заліку невідпрацьовані пропущені заняття (за умови їх відпрацювання). Заліковий білет включає 1 теоретичне питання, 1 задачу, які оцінюються по 20 балів кожне та 20 тестових завдань, кожне з яких оцінюється у 3 бали. Максимальний бал за залік – 100 балів. Залік може проводитися з використанням технологій дистанційного навчання на платформі https://d-learn.pnu.edu.ua/ . У такому разі залік проводиться у тестовій формі. Структура білета – 50 тестових завдань різної складності, кожне з яких оцінюється в 2 бали.

7. Політика навчальної дисципліни

Письмові роботи:

Зміст питань, форма та структура завдань та інструкції щодо виконання обов'язкових

самостійного опрацювання, письмових експрес-опитувань тощо) письмових робіт визначаються викладачем, що проводить семінарські заняття, за погодженням з викладачем, що проводить лекційні заняття (Розділ 3 МРПОУ). За бажанням (для отримання додаткових балів) здобувачі можуть виконувати індивідуальні завдання (пп. 3.1.4.1-3.1.4.3 МРПОУ). Види, інструкції щодо виконання індивідуальних завдань знаходяться на кафедрі та на сайті

к
а
ф
е

Академічна доброчесність:

Очікується, що здобувачі будуть дотримуватися принципів академічної доброчесності, визначених Положенням про запобігання академічному плагіату та іншим порушенням академічної доброчесності у навчальній та науково-дослідній роботі здобувачів освіти Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника <https://pnu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/09/Нова-редакція-Положення-про-запобігання-академічному-плагіату.pdf>, усвідомлюючи наслідки порушення.

Реагування на порушення академічної доброчесності здійснюється відповідно до

в

с

т

Відвідування занять

Відвідання занять є важливою складовою навчання. Очікується, що всі здобувачі відвідають лекції і семінарські заняття навчальної дисципліни. Пропуски семінарських занять відпрацьовуються в обов'язковому порядку. Здобувач зобов'язаний відпрацювати пропущене заняття впродовж двох тижнів з дня пропуску заняття (абз. 1. пп. 3.1.2 МРПОУ). За пропущені лекційні заняття без поважних причин в обсязі, що перевищує 10% від загальної кількості лекційних годин, які відведені на навчальну дисципліну відповідно до робочого навчального плану, керівник навчальної дисципліни віднімає 5 балів від підсумкового семестрового балу здобувача (абз. 2. пп. 3.1.2 МРПОУ).

х

Неформальна освіта

Питання визнання результатів навчання, отриманих у неформальній освіті регулюється Положенням про визнання результатів навчання, здобутих шляхом неформальної освіти, в Прикарпатському національному університеті імені Василя Стефаника https://efund.pnu.edu.ua/wp-content/uploads/sites/172/2023/05/02-07.33_2022-polozhennia-pro-vyznannia-rezultativ-navchannia-zdobutykh-shliakhom-neformalnoi-osvity-v-prykarpatskomu-natsionalnomu-universyteti-imeni-vasylii-stefanyka.pdf

у

8. Рекомендована література

1. Дзера І. О. Санкції у цивільному праві України: проблеми теорії та судової практики: монографія. Київ: ВД «Дакор», 2022. 540 с.
2. Канзафарова І. С. Теорія цивільно-правової відповідальності. Одеса: «Астропрінт», 2006. 264 с.
3. Комарницька І.І., Буцяк М. Поняття, ознаки та види цивільно-правової відповідальності. *Юридичний електронний журнал*. 2023. №2. С. 159-162.
4. Косяченко К. Цивільно-правова відповідальність: теоретичні аспекти та підстави виникнення. *Науковий вісник Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ*. 2022. № 1 (116). – С. 60-63.
5. Кот О.О. Здійснення та захист суб'єктивних цивільних прав: проблеми теорії та судової практики : монографія. Київ : Алерта, 2017. 494 с.
6. Кузнєцова Н. Інститут цивільно-правової відповідальності у вітчизняній та зарубіжній доктрині. *Право України*. 2019. №1. С. 186-203. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/files/2018_08_civ_pr_vidp_med_dopomoga.pdf
7. Кравчук Д.В. Умови цивільно-правової відповідальності держави. *Київський юридичний журнал*. 2022. Вип. 2. С. 30-38. URL: <https://journals.fpk.kyiv.ua/index.php/kyivlawjournal/article/view/12/11>
8. Майданик Р.А. Цивільно-правова відповідальність / *Юридична відповідальність:*

проблеми виключення та звільнення / Колектив авторів, відп. ред. Ю.В. Баулін. Донецьк : ПП «ВД «Кальміус», 2013. С. 86-147

6. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця; наук. ред. М.М. Хоменко. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. 1 / Н. С. Кузнецова та ін. – 6-те вид., перероб. і допов. 2019. 747 с.

7. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України: у 2 т. / за ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, В. В. Луця; наук. ред. М.М. Хоменко. Київ: Юрінком Інтер, 2019. Т. 2 / О.О. Кот та ін.– 6-те вид., перероб. і допов. 2019. 1046 с.

8. Рекодифікація цивільного законодавства України: виклики часу: монографія / за заг. ред. Н.С.Кузнецової. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2021. 690с.

9. Цивільне право. Загальна частина : навч. посіб. / [О. Є. Аврамова, А. С. Горбенко, Н. О. Горобець та ін.] ; за заг. ред. С. О. Сліпченка, О. Л. Зайцева ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2022. 332 с. URL: <https://dspace.univd.edu.ua/server/api/core/bitstreams/662f44cb-425d-4830-8697-364752bad5a0/content>

10. Цивільний кодекс України: науково-практичний коментар. Т.1.: Загальні положення. Особи / за ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. Харків. ЕКУС, 2020. 928 с.

11. Цивільне право України (загальна частина) (у схемах та таблицях): навч. посіб. Львів: Растр-7, 2020. 364 с. URL: <https://dspace.lvduvs.edu.ua/bitstream/1234567890/3289/1/%D0%9F%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%81%D1%8E%D0%BA%20-%D0%9F%D0%B0%D1%81%D1%85%D0%B5%D0%BC%D0%B8%202020.pdf>

Детальний перелік монографічної, наукової, науково-практичної літератури, нормативних джерел та інформаційних ресурсів до кожної теми міститься в навчально-методичних посібниках для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи.

Банасевич І.І. Відповідальність у цивільному праві України: методичні вказівки для підготовки до семінарських занять та самостійної роботи здобувачів другого курсу денної форми навчання спеціальності 081 «Право». ІваноФранківськ: Прикарпатський національний у

н

Викладач:

**Ірина БАНАСЕВИЧ,
доцентка кафедри цивільного права**